

PL-BY-UA
2014-2020

W dniach 19-21 maja 2021 roku w ramach projektu „Naftowe dziedzictwo działalności Ignacego Łukasiewicza”, Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020 została zorganizowana misja inwentaryzacyjna szlakiem naftowego dziedzictwa Ignacego Łukasiewicza.

W trakcie misji dokonano oceny obiektów na terenie Podkarpacia
Dzień pierwszy:

RZESZÓW - dom Łukasiewicza róg ul.3-go Maja i Fircowskiego, apteka Hubla ul.3-go Maja.

ŁAŃCUT - miejsce urodzenia Jana Zeha; apteka, w której praktykował Ignacy Łukasiewicz.

REJON JASIELSKI

Jasło – kamienica apteki Łukasiewicza, cmentarz Jasło, obelisk destylarni Ulaszowice.

Nieglówice - rafineria z 1888 r.

Harkłowa – szyby naftowe, budowle, sprzęt wiertniczy z ok. 1863 roku, Park edukacyjno-historyczny 150 letniej Kopalni.

Folusz – założona ok. 1860 roku kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego, stare urządzenia wydobywcze, stary żuraw wiertniczy i szyby naftowe w centrum wsi.

Roztoki, Dobrucowa, Polmin i Kraj – pierwsze kopalnie gazowe, infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego, stare budynki z gazoliniami widoczne z drogi publicznej wiodącej przez teren kopalni. Kopalnie powstały w 1922 roku oraz w latach 1930- 1931.

Jaszczew, Winnica, Brzezówka – czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Kopalnie powstały w 1896 i w 1906 roku.

REJON KROŚNIEŃSKI

Krosno - Muzeum, pomnik Łukasiewicza, budynek Towarzystwa Zaliczkowego, kamienica apteki Łukasiewicza w Rynku, tablica upamiętniająca pierwszą rafinerię w Ulaszowicach. Pałac Polanka, gdzie w 1854 roku Ignacy Łukasiewicz wraz z właścicielem dworku Tytusem Trzeciekim utworzyli pierwszą na świecie spółkę, która miała na celu poszukiwanie i wydobywanie ropy naftowej. Tutaj też, przez kilka lat, mieszkał Ignacy Łukasiewicz z małżonką.

Turaszówka - czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Kopalnia powstała w 1892 roku.

Krosno Zawodzie - czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Kopalnia powstała w 1874 roku. Złoże ropy naftowej „Poznań” zostało odkryte w Krośnie w 1886 roku. Na terenie Krosna działała wówczas kopalnia „Poznań”, „Mac Allan”, „Jutrzenka”, „Finerol”, „Zygmunt”, „Kresy”, „Nawag”, „Kronem” i „Karola”.

Chorkówka - obelisk upamiętniający działalność Ignacego Łukasiewicza, pozostałość po rafinerii ropy.

Jedlicze – czynna rafineria ropy naftowej, oryginalne osiedle pracownicze (Hanowersko- Galicyjskie Gwarectwo Naftowe rozpoczęło w 1899 roku budowę rafinerii nafty, oddaną do użytku w 1902 roku), pałac Stawiańskich z zabytkowym parkiem, obecnie Liceum Ogólnokształcące, cmentarz –grobowiec Trzeciekich.

Ropianka – szkoła wiertaczy, pozostałości po kopalni ropy naftowej. Kopalnia powstała w 1866 roku. Założycielami byli Ignacy Łukasiewicz i Wiliam Stocker. Działalność górnicza w Ropiance zakończona została wiele lat temu. Ze starej infrastruktury kopalnianej pozostał dom, który niegdyś był własnością

Projekt „Naftowe dziedzictwo Działalności Ignacego Łukasiewicza” PLBU.01.01.00-18-0787/19-00 finansowany ze środków
Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020

PL-BY-UA
2014-2020

kopalni, a od 1980 roku jest studencką bazą turystyczną AKT „Maluch” z Politechniki Warszawskiej. Obelisk upamiętniający działalność Praktycznej Szkoły Wiercenia Kanadyjskiego.

Dzień drugi:

Iwonicz-Zdrój - czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Kopalnia powstała w 1890 roku.

Na terenie Iwonicza były wydzielone pola naftowe: Roman, Zofia, Elin, Bunia, oraz Załuski 1, Emma – Załuska. Stopniowe wyczerpywanie się złóż ropy naftowej na obszarze Iwonicz Zdrój-Lubatówka umożliwiło pobór wód mineralnych za pomocą zrekonstruowanych odwiertów ponaftowych „Elin”-7, „Emma”, „Lubatówka”-12 i „Lubatówka”-14, przekazanych dla potrzeb Uzdrowiska. Wydobywa się z nich szczawy bromowo-jodowe. W strefie obszaru górniczego Iwonicz Zdrój-Lubatówka, który pokrywa się z terenem górniczym kopalni, czynnych jest jeszcze 9 otworów eksploatacyjnych. Źródło „Bełkotka” z wydzielającym się gazem ziemnym i pracujące urządzenia kopalniane w pobliżu.

Sanok – ekspozycja obiektów przemysłu naftowego z XIX/XX w. w Parku Etnograficznym Muzeum Budownictwa Ludowego. W 2004 roku otwarto ekspozycję przemysłu naftowego składającą się z zabytkowych replik obiektów naftowych i oryginalnych urządzeń pochodzących z kopalń ropy naftowej.

REJON BIESZCZDZKI

Uherce – wpływy ropy naftowej. Nieistniejąca kopalnia ropy naftowej założona w 1866 roku. W latach 1880 – 1882 należała do Spółki „Bergbau Gesellschaft”, której udziałowcami byli Ignacy Łukasiewicz, Wiliam Stocker, Karol Zaykowski i E. Benesch. Kopalnia miała wydzielone trzy pola górnicze, którym nadano nazwy „Siemiradzki”, „Kraszewski”, „Turgieniew”. Przeróbka ropy odbywała się w małej destylarni umieszczonej w dwóch budynkach z pomieszczeniami dla dyrekcji i robotników już w 1881 roku. Od 1882 roku prace prowadzili tu: August hr. Bellegarde, Adolfa von Rhade, John Simenon, Wiliam Henry Mc Garvey, Kazimierz Lipiński, firma „The European Petroleum Company Limited”, z siedzibą w Sanoku, Ernest Till, firma „Tina Mansfield et Company”, Berl Ringl i „Uherce” spółka naftowa z o.o. 28 lutego 1947 roku spółka naftowa z o.o. „Uherce” została upaństwowiona.

Wańkowa - czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Kopalnia powstała w 1866 roku.

Na złożach wchodzących w skład kopalni Wańkowa działały firmy naftowe: „Société Française des Pétroles de Wańkowa” Spółka z o.o., która rozwiercała złoża Wańkowej, Brelikowa, Kiczery i Leszczowatego.

Łodyna - przejazd przez czynną kopalnię ropy naftowej, której początki datują się na 1860 rok. Jej założycielem był John Richard Eaton. Od 1866 roku wydobywano ropę i przerabiano ją w rafinerii w Chyrowie.

Ustrzyki Dolne i okolice - infrastruktura po nieistniejącej już rafinerii „Fanto”. Na terenie Ustrzyk Dolnych od 1887 roku działała niewielka rafineria firmy „Józef Walter i S-ka” i Karola Puretza. W 1896 roku M.H. Reich wybudował dużą rafinerię, którą przejęła „Fanto S.A”.

Czarna - czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego w południowej części wsi. Kopalnia powstała w 1897 roku. Od połowy lat trzydziestych XX wieku poszukiwania i eksploatację prowadziła tu firma „Małopolska” i firma „Polmin” z Borysławia. W październiku 1939 roku, Czarna znalazła się w radzieckiej strefie okupacyjnej. Od roku 1944 do 1951 powrotnie zarządzali nią Rosjanie. W roku 1951 tereny Czarnej, a wraz z nimi i kopalnia, powróciły w granice Polski. Z kopalnią Czarna wiązano wielkie nadzieje. Wybudowano drogi, baraki mieszkalne dla pracowników, a w późniejszym okresie blok mieszkalny. Rozbudowano instalacje technologiczne, budynki warsztatowe i socjalne dla załogi. W następstwie wyczerpywania się złóż, kopalnia Czarna jest sukcesywnie likwidowana.

Polana - pozostałości po działalności naftowej. Kopalnia powstała w 1870 roku. Pierwsze szyby kopane powstawały na terenie, gęsto zalesionym, pociętym wieloma głębokimi wąwozami wzgórza „Ostre”, który był własnością Józefa Jakuba Nanowskiego. Odkrycie polańskich złóż to zasługa geologa Henryka Waltera. To jego badaniami i wskazaniem kierowali się przedsiębiorcy przy wyznaczaniu lokalizacji szybów. Działalność naftową prowadzili tu od 1875 roku: Hans hr. Bulow arystokrata z Berlina, Fryderyk A. Isherwood angielski przemysłowiec, George Adams, inż. Antoni Błażowski, Mojżesz i Lejzor Gartenbergowie, Eugeniusz Jordan, Adolf Muller, Wiliam Mac Garvey, Józef Schreier, Malcolm i Elgin

Projekt „Naftowe dziedzictwo Działalności Ignacego Łukasiewicza” PLBU.01.01.00-18-0787/19-00 finansowany ze środków Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020

PL-BY-UA
2014-2020

Scottowie, Sinclair, Adam Trzeciecki, Wiktor Klobassa, inż. Wacław Wolski, Towarzystwo „Anglo-Galician Comp.lim”, „Spółka Gartengergów Cons.” z Drohobycza, Towarzystwo „Bergheim & Mac Garvey” jako przedsiębiorstwo wiertnicze, Ludwik Juliusz Stadtmüller, przemysłowiec lwowski, Ludwik Rudolf Stadtmüller, firma „Polaner Erdoll Forderungsgesellschaft m.b.H”. Ostatecznie kopalnię przejęła firma francuska „Societe des Petrols de Polana”. Po 1944 roku Polana znalazła się ponownie w granicach ZSRR. Część urządzeń zdewastowano i wywieziono, co spowodowało zamknięcie jednej z największych i najstarszych kopalń ropy naftowej w Bieszczadach. Wędrując po stokach „Ostrego” możemy spotkać ślady potwierdzające istnienie tej kopalni.

Rajskie - pozostałości po działalności kopalni naftowej powstałej w 1870 roku. Rajskie i sąsiednia wieś Studenne, były wsiami z naturalnymi wyciekami oleju skalnego. Nazwa góry „Tosta” pochodzi zapewne od tłustych wycieków oleju skalnego u jej podnóża. Założycielką kopalni była Urszula hr. Golejewska. Po śmierci Urszuli hr. Golejewskiej w 1891 roku nie posiadając potomstwa, pola naftowe wraz majątkiem przeszły w posiadanie Fundacji jej imienia, która działała pod zarządem sióstr klarysek z Charité’. Eksploatacją kopalni na podstawie umów dzierżawnych z Fundacją zajmowały się firmy: „London Petroleum Co. Ltd.”, Spółka naftowa „Rajskie” Angermann - Pieniążek - Stryeński i Spółka w Jasle, „Oil Investors Association” z siedzibą w Tustanowicach, przemysłowiec galicyjski Lipe Schutzmann, „Standard Nobel” i „Vacum Oil Company Ltd”. Wybuch wojny spowodował zamknięcie kopalni. Reaktywowano ją dopiero w 1951 roku, po korekcie granic pomiędzy Polską Rzeczpospolitą Ludową a ZSRR. Z upływem czasu wydobywanie ropy znacznie spadło. Pod koniec lat sześćdziesiątych, działalność kopalni stała się nieopłacalna.

Dzień trzeci:

REJON BRZOZOWSKI

Stara Wieś – pozostałości po kopalni wydobywającej ropę za pomocą sztolni. Kopalnia powstała w 1891 roku. Złoże Stara Wieś było okresowo eksploatowane i nie miało większego znaczenia gospodarczego, tworzyły go dwa elementy: wschodni, obejmujący kopalnie „Młynki” i „Starowsianka” i zachodni, obejmujący kopalnię „Biała Ropa”. Od 1946 roku prowadzono tu eksploatację „białej ropy” metodą odbudowy górniczej polegającej na drążeniu sztolni upadowych. W pierwszej połowie lat 50-tych XX wieku zaprzestano eksploatacji i zlikwidowano kopalnię.

Humniska - grobowiec kanadyjczyka Jacoba Perkinsa na miejscowym cmentarzu. Należał do najbliższych współpracowników W.H. Mac Garvey’a - kanadyjskiego przedsiębiorcy, który za namową Stanisława Szczepanowskiego ok. 1883 r. przybył do Polski wraz z grupą kanadyjskich wiertników. Jakub Perkins, sprawował nadzór nad rozległą częścią interesów Galicyjskiego Karpackiego Naftowego Towarzystwa Akcyjnego (GKNTA). Był pionierem wierceń metodą kanadyjską w polskich zagłębiach naftowych.

Turze Pole - czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Kopalnia powstała w 1883 roku. Wznowienie wierceń latach 1944-1950 pozwoliło na odkrycie w pobliskiej Zmiennicy złoża gazu ziemnego. Gaz ziemny osuszany był w istniejącej na kopalni Turze Pole gazoliniarni zbudowanej w 1945 roku.

Grabownica - czynna kopalnia ropy naftowej i gazu ziemnego. Infrastruktura kopalniana, urządzenia do wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego. Pierwsze prace poszukiwawcze w 1896 roku w rejonie Grabownicy rozpoczęła firma „C-ie Austro-Belge des Petroles”. W dalszych latach działalność prowadziły spółki: „Perkins Co Domian”, „Galizische Naphta Produktions Gasellschaft” (Genpeg), Towarzystwo Naftowe „Galicj. W 1945 roku powołano w Grabownicy Szkołę Mistrzów Kopalnictwa Naftowego.

Opracowała: Agata Sarna

PL-BY-UA
2014-2020

Projekt „Naftowe dziedzictwo Działalności Ignacego Łukasiewicza” PLBU.01.01.00-18-0787/19-00 finansowany ze środków
Programu Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2014-2020